

การพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โรงเรียนบ้านไทรบ่วง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2

The Development of Teacher Potential in Instructional Management
Through Active Learning in Bansaiboung School under
Trang Primary Educational Service Area Office 2

เพลินพิสุทธิ์ ศรีจันทร์*

Ploenpisut Srijan

ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่

Teeraphong Somkhayai

สุเวศ กลัปศรี

Suwes Klubsri

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Department of Buddhist Educational Administration, Faculty of Education,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus

Corresponding author, e-mail: beeploen3@gmail.com*

วันที่รับบทความ (Received): 12 กุมภาพันธ์ 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised): 24 กุมภาพันธ์ 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted): 9 มีนาคม 2568

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู 2) พัฒนาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู 3) ประเมินผลการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โรงเรียนบ้านไทรบ่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการสัมภาษณ์จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 14 คน ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน และ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการติดตามผลการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู จำนวน 34 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และแบบประเมินผล การพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สถิติที่ใช้ในการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพและแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู พบว่า ครูยังคงใช้การจัดการเรียนรู้แบบบรรยายเป็นส่วนใหญ่ ใช้สื่อการเรียนรู้ที่ไม่ทันสมัย และการวัดและประเมินผล ยังคงเน้นที่ทำใบงานหรือการทดสอบท้ายหน่วยการเรียนรู้เป็นหลัก 2) แนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศการจัดการเรียนรู้ 3) ผลการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู พบว่า 1. ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

2. ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับดีเยี่ยม 3. ผลการประชมสะท้อนการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ระบุว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบที่ครบถ้วน 4. ผลการประเมินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู อยู่ในระดับดีเยี่ยม 5. ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู อยู่ในระดับมากที่สุด และ 6. ผลการประชมสะท้อนผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู ระบุว่านักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้เป็นอย่างดีครูสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การพัฒนาศักยภาพ, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

Abstract

This research study aimed to: 1) to study the current situation and approaches to active learning management by teachers. 2) To develop guidelines for enhancing teachers' capacity in proactive learning management. 3) To evaluate the effectiveness of capacity development in active learning management among teachers at Bansaiboung School under Trang Primary Educational Service Area Office 2. This research employs an action research approach. The key informants include 14 stakeholders interviewed, 5 experts, and 34 individuals who provided follow-up data on teachers' capacity development in active learning management. The research instruments consist of in-depth interviews, expert interviews, and an assessment form for evaluating the development of active learning management capacity among teachers. Data analysis was conducted using mean, standard deviation, and percentage.

Research findings revealed that: 1) the environment of approaches to active learning management by teachers found that teachers primarily use lecture-based teaching methods, rely on outdated learning materials, and focus on worksheet-based assessments. 2) Guidelines for enhancing teachers' capacity in active learning management through implemented, incorporating workshops and instructional supervision to develop teachers' capabilities. 3) The results of developing teachers' capacity for active learning management found that: 1. Teachers' knowledge and understanding of active learning management significantly increased at the .001 level. 2. The evaluation of active learning lesson plans was at an excellent level. 3. The reflection meeting on writing active learning lesson plans indicated that the lesson plans contained all essential components. 4. The evaluation of teachers' active learning management was at an excellent level. 5. The satisfaction assessment of teachers' active learning management was at the highest level. 6. The reflection meeting on the results of teachers' learning activities indicated that students actively participated in learning activities, and teachers were able to manage learning effectively.

Keywords: Development of potential, Active Learning, Action Research.

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาบุคคล สังคม และประเทศชาติ โดยทำหน้าที่เป็นกลไกหลักในการยกระดับคุณภาพกำลังคนให้สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ท่ามกลาง

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในศตวรรษที่ 21 การศึกษามีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และช่วยให้ประเทศสามารถปรับตัวภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นนานาประเทศจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อเตรียมทรัพยากรมนุษย์ให้พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ประเทศไทยให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาและการพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างทักษะ ความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ตลอดจนส่งเสริมการพัฒนาประเทศให้สามารถเติบโตและปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้แรงกดดันจากปัจจัยภายนอกภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และแรงกดดันภายในประเทศที่นำไปสู่วิกฤตการณ์ซึ่งประเทศไทยต้องเผชิญรัฐบาลให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมสังคมที่ยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม ตลอดจนผลักดันประเทศให้ก้าวข้ามกับดักรายได้ปานกลางไปสู่การเป็นประเทศพัฒนาแล้ว การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญเหล่านี้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อระบบการศึกษา เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ พร้อมกันนี้ การเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมได้ส่งผลให้ทุกประเทศทั่วโลกต้องกำหนดแนวทางในการพัฒนาและผลิตกำลังคนให้มีทักษะและสมรรถนะในระดับสูง ตลอดจนเสริมสร้างความสามารถเฉพาะทางที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การจัดการศึกษาในปัจจุบันจำเป็นต้องได้รับการปรับให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาและผลิตกำลังคน โดยให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งครอบคลุมทั้งองค์ความรู้และทักษะที่สำคัญต่อการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ครูเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ โดยต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มศักยภาพตามหลักพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และออกแบบการเรียนรู้ 2) จัดทำหน่วยการเรียนรู้และแผนการสอน 3) วิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล 4) จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 5) สร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 6) เตรียมและใช้สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม 7) ประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีที่หลากหลาย 8) นำผลการประเมินมาพัฒนาผู้เรียนผ่านการสอนเสริม และ 8) ใช้วิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง (กลุ่มพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน กระตุ้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและครู พร้อมทั้งมุ่งเน้นการลงมือปฏิบัติอย่างเป็นระบบ โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก ที่ปรึกษา โค้ช และแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ ทั้งนี้ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกอาศัยเทคนิคและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย สามารถพัฒนาความเข้าใจตนเอง คิทธิวิเคราะห์ สร้างสรรค์นวัตกรรม และเสริมสร้างสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

การพัฒนาศักยภาพในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยครูเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาทักษะของผู้เรียน หากครูมีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้

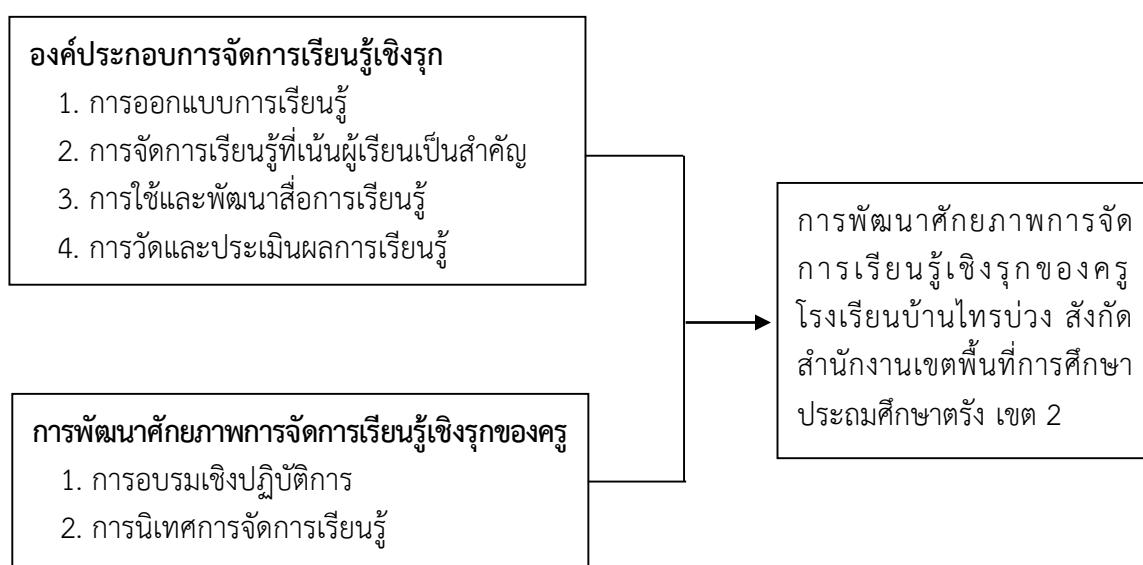
ทักษะการคิดวิเคราะห์ และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สมศักดิ์ สิงห์ยะบุศย์, 2550)

จากการศึกษาสภาพปัญหาของโรงเรียนบ้านไทรบ่วง พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีนโยบายส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา อย่างไรก็ตาม ผลการประเมินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน โดยใช้เครื่องมือสังเกตชั้นเรียน พบว่า การจัดการเรียนรู้อย่างไม่ได้เป็นไปในลักษณะเชิงรุก ผู้เรียนไม่ได้เกิดกระบวนการคิด แก้ปัญหา หรือแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง (โรงเรียนบ้านไทรบ่วง, 2566) ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาครูให้สามารถออกแบบและดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรม การเรียนรู้ผ่านกระบวนการปฏิบัติที่หลากหลาย ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปตามแนวทางที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้สูงขึ้น จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาศักยภาพในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบ้านไทรบ่วง เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพของครูให้ครูมีความรู้ มีความเข้าใจมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โรงเรียนบ้านไทรบ่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โรงเรียนบ้านไทรบ่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2
3. เพื่อประเมินผลการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โรงเรียนบ้านไทรบ่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาโดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) มุ่งศึกษาการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โรงเรียนบ้านไทรบ่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรังเขต 2 มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้คัดเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพและแนวทาง ผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 14 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน หัวหน้างานบริหารฝ่ายวิชาการ จำนวน 1 คน และ ครูโรงเรียนบ้านไทรบ่วง จำนวน 11 คน

1.2 ขั้นตอนการพัฒนาแนวทาง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านไทรบ่วง จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการสถานศึกษาที่เชี่ยวชาญ เรื่องการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำนวน 1 คน หัวหน้างานบริหารวิชาการโรงเรียนบ้านไทรบ่วง จำนวน 1 คน ศึกษาพิเศษ งานวัดและประเมินผลการศึกษา จำนวน 1 คน นักวิชาการที่เชี่ยวชาญ เรื่องการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำนวน 1 คน

1.3 ขั้นประเมินผลการพัฒนา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key-informants) ในการติดตามผลการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ดังนี้

1) ขั้นตอนเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน หัวหน้างานบริหารฝ่ายวิชาการ จำนวน 1 คน ครูโรงเรียนบ้านไทรบ่วง จำนวน 11 คน

2) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย หัวหน้างานบริหารวิชาการโรงเรียนบ้านไทรบ่วง จำนวน 1 คน ครูผู้สอน 5 สาระการเรียนรู้ จำนวน 5 คน นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 จำนวน 20 คน

3) ขั้นประชุมสะท้อนผลการปฏิบัติ ประกอบด้วย หัวหน้างานบริหารวิชาการโรงเรียนบ้านไทรบ่วง จำนวน 1 คน ครูผู้สอน 5 สาระการเรียนรู้ จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพและแนวทาง ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เกี่ยวกับสภาพและแนวทางการจัดแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โรงเรียนบ้านไทรบ่วง

2.2 ขั้นตอนการพัฒนาแนวทาง ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

2.3 ขั้นประเมินผลการพัฒนา ได้แก่ แบบทดสอบก่อนและหลังการประชุมเชิงปฏิบัติการ แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แบบประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แบบประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของครู แบบบันทึกผลการสะท้อน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพและแนวทาง เก็บรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 14 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ตามตัวแปรด้านหลักเกณฑ์และองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

3.2 ขั้นตอนการพัฒนาแนวทาง สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยใช้ร่างแนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โรงเรียนบ้านไทรบ่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2

3.3 ขั้นประเมินผลการพัฒนา

- 1) ขั้นตอนการประเมินเชิงปฏิบัติการ ครูทำแบบทดสอบก่อนและหลังอบรมเชิงปฏิบัติการ
- 2) ขั้นตอนการนำความรู้จากการอบรมเชิงปฏิบัติ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน
- 3) ขั้นนิเทศการจัดการเรียนรู้ การประเมินแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน 5 สาระการเรียนรู้ และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของครู
- 4) ขั้นประชุมสะท้อนผลการปฏิบัติ การประชุมการสะท้อนผลการปฏิบัติของครู

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพและแนวทาง วิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาเรียบเรียงเป็นข้อสรุป

4.2 ขั้นตอนการพัฒนาแนวทาง วิเคราะห์โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาเรียบเรียงและปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

4.3 ขั้นประเมินผลการพัฒนา

- 1) ขั้นตอนการประเมินเชิงปฏิบัติการ การนำผลการทดสอบก่อนและหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการหาค่าเฉลี่ย และคิดเป็นร้อยละ เพื่อหาร้อยละความก้าวหน้าหลังอบรมเชิงปฏิบัติการ
- 2) ขั้นนิเทศการจัดการเรียนรู้ การนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและ การนิเทศการจัดการเรียนรู้ โดยการรวบรวม เรียบเรียงและวิเคราะห์ผล กำหนดเกณฑ์การประเมินตามแนวทางการประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและสรุปผลการประเมิน และรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของครู โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จัดความพึงพอใจในระดับต่างๆ ตามเกณฑ์ ที่กำหนด
- 3) ขั้นประชุมสะท้อนผลการปฏิบัติ ดำเนินการนำข้อมูลจากการสะท้อนผลการปฏิบัติมาสรุปเรียบเรียงและสรุปผล

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โรงเรียนบ้านไทรบ่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ปรากฏผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพและแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โรงเรียนบ้านไทรบ่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 พบว่า

การออกแบบการเรียนรู้ พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีอยู่ไม่สมบูรณ์ และกิจกรรมการเรียนรู้ไม่ได้เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนเป็นสำคัญ นักเรียนไม่ได้ลงมือปฏิบัติจริง แนวทางในการพัฒนา ได้แก่ การส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งจะช่วยให้ครูมีความรู้ความเข้าใจและทักษะในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก รวมถึงสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า ครูใช้วิธีการสอนแบบบรรยายควบคู่กับการให้แบบฝึกหัดแก่นักเรียน นักเรียนไม่ได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และรูปแบบการจัดการเรียนรู้อย่างซ้ำๆ และไม่หลากหลาย แนวทางในการพัฒนา คือ การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะและความรู้ของครูในการออกแบบและจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่น เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้

การใช้และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ พบว่า ครูไม่มีการปรับปรุงหรือพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้ทันสมัยตามการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน ขาดทักษะและความรู้ในการใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยการเลือกใช้สื่อการเรียนรู้นั้นขึ้นอยู่กับความสะดวกของครู แนวทางการพัฒนา คือ สถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตสื่อการเรียนรู้ และส่งเสริมการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการผลิตสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า ครูใช้ข้อสอบแบบอัตนัย แบบฝึกหัด เพื่อประเมินผล การเรียนรู้ของผู้เรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ยังไม่ครอบคลุมทุกด้านของการเรียนรู้ แนวทางการพัฒนา คือ โรงเรียนควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ รวมถึงอบรมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการวัดและประเมินผล การเรียนรู้

2. ผลการพัฒนาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โรงเรียนบ้านไทรบ่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2

ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยมีการพัฒนาด้วยวงจร PAOR 2 วงรอบ วงรอบที่ 1 ได้กำหนด ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวางแผน (Planning) การวางแผนการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การกำหนดกลุ่มเป้าหมายการอบรมเชิงปฏิบัติการ กำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดหัวข้อหรือขอบเขตเนื้อหาการฝึกอบรม การสรรหาวิทยากร การคัดเลือกวิทยากร การจัดเตรียมเอกสาร สื่อ วัสดุอุปกรณ์ การจัดเตรียมสถานที่ สไลด์ทัศนูปกรณ์ ป้ายประชาสัมพันธ์ และการจัดเตรียมเครื่องมือประเมินผล

ขั้นที่ 2 การปฏิบัติตามแผน (Acting) ประกอบด้วย 1) การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยมีขั้นตอน คือ ลงทะเบียนผู้เข้าอบรม พิธีเปิดการฝึกอบรม การแนะนำวิทยากร การทดสอบก่อน การฝึกอบรม การทดสอบหลังการฝึกอบรม และพิธีปิดการอบรม 2) ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยครูผู้สอน 5 สาระการเรียนรู้ คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำนวน 1 หน่วยการเรียนรู้ ซึ่งไม่น้อยกว่า 3 ชั่วโมงต่อหน่วยการเรียนรู้

ขั้นที่ 3 การสังเกตและบันทึกผล (Observing) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบทดสอบก่อน และหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ และการตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ขั้นที่ 4 การสะท้อนผล (Reflecting) การประชุมสะท้อนผลการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก วงรอบที่ 2 ได้กำหนด ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวางแผน (Planning) การวางแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดยกำหนด สัปดาห์การจัดการเรียนรู้ เพื่อนำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสู่การปฏิบัติ และการวางแผนการนิเทศ มีการจัดเตรียมเครื่องมือในการประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู และจัดเตรียมเครื่องมือในการประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของครู

ขั้นที่ 2 การปฏิบัติตามแผน (Acting) การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน 5 สาระการเรียนรู้ (ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ครูได้จัดทำขึ้น

ขั้นที่ 3 การสังเกตและบันทึกผล (Observing) การดำเนินนิเทศการจัดการเรียนรู้ของครู โดยใช้แบบประเมินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในการเก็บข้อมูล และนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประเมินครูโดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 4 การสะท้อนผล (Reflecting) เป็นการประชุมสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

3. ผลการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โรงเรียนบ้านไทรบ่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด เขต 2

1) ผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกก่อนและหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบก่อนและหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ

การทดสอบ	จำนวนผู้เข้าอบรม	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
ก่อนการอบรม	14	20	10.57	1.70	15.46	0.000
หลังการอบรม	14	20	16.29	1.54		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบก่อนและหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ พบว่า คะแนนการทดสอบก่อนอบรมเชิงปฏิบัติการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.70 และคะแนนการทดสอบหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.29 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.54 ซึ่งคะแนนการทดสอบหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

2) ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66

3) ผลการประชุมสะท้อนการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า

ด้านสาระสำคัญและจุดประสงค์ ครูได้กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจนโดยระบุสิ่งที่ผู้เรียนต้องรู้ เข้าใจ และสามารถปฏิบัติได้อย่างชัดเจน ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัย และด้านจิตพิสัย มีการกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดอย่างเหมาะสม

ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ถูกออกแบบให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ครอบคลุมทุกกระบวนการเรียนรู้ เน้นการจัดกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง พร้อมทั้งสร้างความหลากหลายและความน่าสนใจในกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุกของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านสื่อ/นวัตกรรม/แหล่งเรียนรู้ สื่อที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ได้รับการระบุอย่างชัดเจนมีความหลากหลายและทันสมัย โดยนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบวนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม สื่อการเรียนรู้ถูกออกแบบให้ดึงดูดความสนใจผู้เรียน สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้

ด้านการวัดและประเมินผล วิธีการและเครื่องมือที่ใช้สอดคล้องกับพฤติกรรมที่กำหนดไว้ในตัวชี้วัดหรือจุดประสงค์การเรียนรู้ ครอบคลุมพฤติกรรมการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ พุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย รวมถึงการกำหนดชิ้นงานหรือภาระงานที่นักเรียนต้องดำเนินการเพื่อใช้ในการประเมินผล การเรียนรู้อย่างครบถ้วน

4) ผลการประเมินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56

5) ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68

6) ผลการประชุมสะท้อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู พบว่า

ด้านผู้เรียน นักเรียนมีความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่ครูสอน มีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น โดยแสดงออกถึงความกล้าที่จะตอบคำถามและแสดงความคิดเห็น นักเรียนมีความสุขและรู้สึกสนุกสนานกับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ครูจัดขึ้น

ด้านครู ครูมีเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่สามารถกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูมีบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ ใช้น้ำเสียงที่เหมาะสมในการสื่อสาร และมีการบริหารเวลาในการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ดำเนินไปอย่างราบรื่น

ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมการจัดการเรียนรู้มีความหลากหลาย โดยเน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง และได้ค้นหาคำตอบด้วยตนเอง กิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นยังสร้างความสนุกสนาน ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน และกระตุ้นความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วม

ด้านสื่อการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ที่ใช้มีความหลากหลาย การนำสื่อดิจิทัลที่ทันสมัยมาใช้ในการดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านการวัดและประเมินผล ใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน การตอบคำถามในชั้นเรียน การทำกิจกรรมกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านบรรยากาศ บรรยากาศในชั้นเรียนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการทำกิจกรรมอย่างเต็มที่ โดยเน้นการสร้างความร่วมมือและการสื่อสารที่ระหว่างครูกับนักเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย เรื่องการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โรงเรียนบ้านไทรบ่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาศภาพและแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู พบว่า การออกแบบการเรียนรู้ มีแผนการจัดการเรียนรู้ที่ไม่มีการปรับปรุงพัฒนา กิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้ไม่ได้เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นเรียนเป็นสำคัญ พบว่า ครูเน้นการสอนแบบบรรยาย เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง การใช้และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ พบว่า สื่อการเรียนรู้ไม่ได้มีการปรับปรุงพัฒนา ไม่นำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ และครูยังขาดความรู้และทักษะในการใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ และการวัดประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า ครูมีการวัดและประเมินผลรูปแบบเดิม ส่วนใหญ่ใช้ใบงาน แบบฝึกหัด การตรวจการบ้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นกระบวนการจัดการจัดการเรียนรู้ที่ครูต้องมีการออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยจะต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ค้นหาและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง แต่ครูยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนในรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียน และขาดความเข้าใจในวิธีการหรือขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ถูกต้องทั้งหมด อีกทั้งยังมองว่าการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบนี้มีความยุ่งยาก และต้องใช้เวลาในการเตรียมการสอนมากเกินไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสละสิน ไสสะหวัน (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้ Active learning

โรงเรียนมัธยมสงฆ์ตอนปลาย พบว่า ครูยังคงใช้การสอนแบบบรรยายเป็นหลัก โดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning อีกทั้งยังขาดการวางแผนกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมสำหรับปัญหาในการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ได้แก่ ครูขาดความรู้และความเข้าใจในแนวทางดังกล่าวขาดทักษะในการจัดการเรียนรู้ และการนิเทศภายในยังขาดความเป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุปผา รื่นรวย (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้กระบวนการนิเทศสำหรับครูในโรงเรียนประถมศึกษา 4 พบว่า ครูส่วนใหญ่มุ่งเน้นการสอนโดยใช้กระดานและแจกใบงานสอนตามแบบเรียน และวัดผลจากแบบฝึกหัดท้ายบท การเรียนรู้ส่วนใหญ่เกิดขึ้นเฉพาะในห้องเรียน อีกทั้งครูยังขาดความรู้ที่ชัดเจนในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และขาดทักษะในการผลิตสื่อการสอนที่ทันสมัย

2. ผลการพัฒนาพบว่าการพัฒนาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยมีการพัฒนาด้วยวงจร PAOR 2 วงรอบ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 การวางแผน (Planning) ขั้นที่ 2 การปฏิบัติตามแผน (Acting) ขั้นที่ 3 การสังเกตและบันทึกผล (Observing) ขั้นที่ 4 การสะท้อนผล (Reflecting) โดยในวงจรรอบที่ 1 ดำเนินการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ และวงจรรอบที่ 2 ดำเนินการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสอดคล้องกับการดำเนินงานในรูปแบบการวิจัยปฏิบัติการ ซึ่งเป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลหรือการแสวงหาข้อเท็จจริงโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่สามารถนำไปสู่การแก้ปัญหาได้ โดยการวิจัยปฏิบัติการจะมีขั้นตอนการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผน (Plan) 2) การปฏิบัติ (Action) 3) การสังเกต (Observation) และ 4) การสะท้อนกลับ (Reflection) ซึ่งทั้ง 4 ขั้นตอนนี้จะช่วยให้กระบวนการเรียนรู้มีความชัดเจนและสามารถพัฒนาไปสู่การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักดิ์รินทร์ นิลรัตน์ศิริกุล (2563) ได้ศึกษาวิจัยการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกดำเนินการใน 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผน 2) การปฏิบัติ 3) การสังเกต และ 4) การสะท้อนผลโดยดำเนินการเป็น 2 วงรอบ วงรอบที่ 1 มุ่งเน้นการประชุมระดมความคิดการประชุมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศติดตาม เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ส่วนวงจรรอบที่ 2 ดำเนินการในรูปแบบเดียวกัน แต่เพิ่มเติมการสะท้อนผลการพัฒนาเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุภาลัย มะลิซ้อน (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกดำเนินการตาม 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน, การปฏิบัติ, การสังเกตผล, และการสะท้อนผล โดยดำเนินการวิจัยเป็น 2 วงรอบ วงรอบที่ 1 ใช้กลยุทธ์การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศภายใน ส่วนวงจรรอบที่ 2 ใช้กลยุทธ์การนิเทศแบบพี่เลี้ยงเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและพัฒนาทักษะของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผลการประเมินการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โรงเรียนบ้านไทรบ่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 พบว่า

1) ผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกก่อนและหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการพบว่า หลังจากการอบรมเชิงปฏิบัติการ ครูจำนวน 14 คน มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ครูได้รับการพัฒนาในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจากวิทยากรที่มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้แก่ครูผ่าน

การบรรยายและการปฏิบัติกิจกรรมในการอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ ทำให้ครูเกิดความรู้ความเข้าใจและทักษะในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมากขึ้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิสมัย สิมสีพิมพ์ (2564) ได้ศึกษาการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโรงเรียนบ้านน้ำพัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 พบว่า ครูผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพิ่มขึ้นร้อยละ 37.4

2) ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรไท แสงลุน (2564) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ พบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความสามารถในการจัดทำแผนการเรียนรู้เชิงรุก โดยแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3) ผลการประชุมสะท้อนการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบที่ครบถ้วน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสละสิน ไสสะหวัน (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้ Active learning โรงเรียนมัธยมสงฆ์ตอนปลาย พบว่า ครูสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) ผลการประเมินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู พบว่า ผลการประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูอยู่ในระดับดีเยี่ยม มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.56 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญาณิฐา ราชคม (2566) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการร่วมกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ภายหลังจากใช้หลักสูตรเสริมสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยอาศัยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการร่วมกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ ครูมีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับคุณภาพดีเยี่ยม และสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5) ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิลาวดี ชนะมาร (2536) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6) ผลการประชุมสะท้อนผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู พบว่า นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เต็มที่ กิจกรรมการสอนที่จัดขึ้นมีความหลากหลายและดึงดูดความสนใจผู้เรียน โดยเน้นการให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง สื่อการเรียนรู้มีความหลากหลาย มีนาเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลยังใช้วิธีการที่หลากหลาย ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้ทั้งหมด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักดิ์รินทร์ นิลรัตน์ศิริกุล (2563) ศึกษาเรื่องการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก กรณีศึกษาสหวิทยาเขตสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 พบว่า ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถใช้อุปกรณ์การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ผ่านเทคนิคและวิธีการที่หลากหลาย ส่งผลให้บรรยากาศในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีความน่าสนใจ และเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานต้นสังกัดควรสนับสนุนการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษา โดยการจัดหรือส่งเสริมให้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นวิธีการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้ของครู ซึ่งจะส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษา

1.2 หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรอย่างเพียงพอเพื่อสนับสนุนการพัฒนาทักษะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู เช่น การจัดอบรม การให้ทุนสนับสนุน การเพิ่มพูนความรู้ และการจัดหาเทคโนโลยีหรือสื่อการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัย

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนได้รับโอกาสพัฒนาในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยการสร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing) เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์และเสริมสร้างการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1 ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยวางแผนการพัฒนาศักยภาพครูในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการเรียนรู้เชิงรุกให้ครูในทุกระดับชั้น เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของครูในด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผ่านการอบรม การติดตามผล และการประเมินอย่างต่อเนื่อง

3. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

3.2 ควรประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ในการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู เพื่อแนวทางสำคัญที่จะช่วยสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณค่าและเสริมสร้างศีลธรรมในตัวครูและนักเรียน

3.3 เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบ้านไทรบ่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 จึงควรขยายการวิจัยไปยังระดับเครือข่ายสถานศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสามารถนำไปพัฒนาในระดับพื้นที่ต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

กลุ่มพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ญาณิฐา ราชคม. (2566). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการร่วมกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรบัณฑิต*, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยนเรศวร.

บุปผา รื่นรวย. (2563). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้กระบวนการนิเทศสำหรับครูในโรงเรียนประถมศึกษา 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1. *การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโท*, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

- พระสอละสิน ไสสะหวัน. (2563). การพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้ Active learning โรงเรียนมัธยมสงฆ์ตอนปลาย วัดไชยะพุมรามณเฑียรคอนโกสอนพมวิหาน แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พิสมัย สิมสีพิมพ์. (2564). การพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนบ้านน้ำพัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*. 16(1): 135-137.
- ยุภาลัย มะลิซ้อน. (2563). การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต*, สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- โรงเรียนบ้านไทรบ่วง. (2566). *รายงานผลการนิเทศการสอน พ.ศ. 2566*. ตรีง : โรงเรียนบ้านไทรบ่วง.
- ลีลาวดี ชนะมาร. (2563). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยของนักศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย. *วารสารรัชตภาคย์*. 14(35): 135-148.
- ศักดิ์รินทร์ นิลรัตน์ศิริกุล. (2563). การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก: กรณีศึกษาสหวิทยาเขตสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32. *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต*, สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมศักดิ์ สิงห์ยะบุศย์. (2550). การพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน โรงเรียนบ้านแดงโนนสว่าง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด. *การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- อรไท แสงลุน. (2564). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ. *วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต*, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยนเรศวร.